

THOMAS ZEHETMAIR © Wolfgang Schmidt

THOMAS ZEHETMAIR

és a Concerto Budapest

2022. FEBRUÁR 11. és 12. 19.30

Zeneakadémia
Nagyterem

concerto
BUDAPEST

ALBAN BERG

Hegedűverseny

1. *Andante (Prelúdium) - Allegretto (Scherzo)*
2. *Allegro (Cadenza) - Adagio (Korál)*

ROBERT SCHUMANN

Fantázia hegedűre és zenekarra op. 131

-szünet-

PJOTR CSAJKOVSZKIJ

VI. (h-moll, „Patetikus”) szimfónia, op. 74

1. *Adagio - Allegro non troppo*
2. *Allegro con grazia*
3. *Allegro molto vivace*
4. *Finale. Adagio lamentoso*

Közreműködik:

Thomas Zehetmair hegedű

Concerto Budapest

Vezényel: **Keller András**

THOMAS ZEHETMAIR

Thomas Zehetmair hegedűművészként, karmesterként és kamarazeneszként is nagy nemzetközi elismerésnek örvend. A Stuttgarti Kamarazenekar és az Orchestre national d’Auvergne vezető karmestere, valamint az Ír Kamarazenekar művészeti tanácsadója. Szólistaként és karmesterként is számos CD kiadványt készített, Paganini *Caprices* című felvétele elnyerte a Midem Classic Awardot, Elgar *Versenyművének* előadása pedig 2010-ben Gramophone-díjat kapott. Legutóbbi felvételei között szerepel Brahms négy szimfóniája és Bruckner *3. szimfóniája*. Legutóbbi CD-je, Bach hat szólóhegedűre írt szonátájáért és partitájáért 2020-ban Opus Klassik-díjat kapott, amelyet a New York Times a „2019-es év 25 legjobb klasszikus zenei felvétele” közé, a Die Zeit pedig a 2019-es év egyik kedvenc felvételének választott.

KELLER ANDRÁS ÉS A CONCERTO BUDAPEST

A Concerto Budapest Magyarország egyik vezető nagyzenekara. Egyéni hangzásával, nagy ívű műsorszerkesztésével különleges és meghatározó szereplője a magyar és nemzetközi zenei életnek. Széles repertoárja a jól ismert klasszikusoktól napjaink kortárs darabjaiig terjed. Progresszív karaktere elementáris erővel nyilvánul meg zenészei játékában. A Concerto Budapest visszatérő vendégei olyan világhírű művészek, mint Gidon Kremer, Heinz Holliger, Isabelle Faust, Boris Berezovsky, Jevgenyij Koroljov.

Művészeti igazgatója 2007 óta Keller András, hegedűművész, karmester, a Keller Quartet alapítója. Keller szólistaként, koncertmesterként és kamarazeneszként is világszerte elismert muzikus. Számtalan nemzetközi díja mellett Magyarországon elnyerte a Liszt Ferenc-, Bartók-Pásztory-, illetve a Kossuth-díjat. 2016. januárja óta a londoni Guildhall School of Music and Drama kiemelt hegedűprofesszora.

Alban BERG: Hegedűverseny

Berg utolsó befejezett műve a *Hegedűverseny*. A szerző Louis Krasner amerikai hegedűművész felkérésének tett eleget, amikor – félretéve második operáját, a *Lulu*t – hozzáfogott a komponáláshoz. A mű ajánlása neki és Manon Gropiusnak – Mahler özvegyének második házasságából származott lányának – szól, aki a komponálás évében, tizenkilenc éves korában meghalt. A partitúra felett ez áll: „Zum Andenken eines Engels” – Egy angyal emlékének. De nem csak a szeretett leány hiánya, hanem saját halálának sejtése is közrejátszott a mű világának kialakulásához. A második tétel középpontjában egy Bachtól kölcsönzött korál áll – Es ist genug – „Elég! Uram, ha Teneked is úgy tetszik, hagyj megpihennem!”

A kompozíció ősbemutatója egy fesztiválon, Barcelonában volt (1936. április 19.). Eredetileg Anton Webern dirigált volna, de különböző okok miatt az utolsó pillanatban visszalépett. Az előadást Hermann Scherchen „mentette” meg, a mű szép sikert aratott. A koncerten jelen volt a fiatal Benjamin Britten, emlékei szerint a „hegedűkoncert előadása volt az egész fesztivál legkiemelkedőbb eseménye”. Néhány héttel később a darab elhangzott Londonban, ezúttal már Webern vezénylete mellett. A szólista, Louis Krasner egy interjúban felidézte emlékeit: „Semmit nem tudtam hozzátenni ahhoz, amit Webern mondott Berg zenéjéről. Tudtam, hogy ez egy soha meg nem ismétlődő lehetőség. Így amikor a versenymű elkezdődött, a mikrofontól egy kicsit hátrébb léptem és majdnem tökéletesen Webern elé álltam, így láthattam minden mozdulatát. Engedtem, hogy ő irányítsa a darabot, annak minden hangját. Tehát ez az ő előadása, nem az enyém. Olyan volt, mintha a zenén keresztül imádkozott volna.”

Magyarországon Gertler Endre mutatta be 1948-ban, a Bartók Fesztiválon. Jemnitz Sándor, aki jelen volt a darab barcelonai premierjén is, így írt az előadás után: „Ez a Requiem-ül megírt kéttételes hegedűverseny meghatározó szépséggel szóló, őszinte és mély remekmű... Teljesen átszellemült zenéjét valamilyen érzéki szépség is áthatja... Gertler Endre hegedűművész, a mű bemutatója talán azért tűnt ezúttal oly kétségtelenül illetékesnek, mert hegedűtőnusával és előadásmódjával ezt az érzéki átszellemültséget fejezte ki, tehát egészen a mű légkörében maradt.”

Robert SCHUMANN: Fantázia hegedűre és zenekarra, op. 131

Joachim József 1853 augusztusában, az alsó-rajnai zenei fesztiválon Schumann vezényletével játszotta Beethoven *Hegedűversenyét*, és arra biztatta, hogy írjon valami hasonlót, „a hegedűsöknek a kamarazenén kívül oly kevés lehetőségük van arra, hogy megmutassák hangszerüket” – panaszolta. Schumann gyors egymásutánban megírta a *C-dúr fantáziát* [op. 131], a *d-moll hegedűversenyt* [op. WoO 23], a *3. hegedűszonátát* [WoO 2], valamint átdolgozta hegedűre a *Csellőversenyt* [op. 129]. Joachim kérése nem érte teljesen váratlanul a szerzőt, már régóta tervezett valamit írni egy másik hegedűsnek, Ferdinand Davidnak, aki fáradhatatlanul buzdította Schumant.

A *Fantáziát* a maga idejében Schumann egyik legjobban sikerült koncertdarabjának tekintették. A premieren Joachim „elbűvölő módon” játszott, a düsseldorfi közönség rajongva szerette a darabot, a *Signale der musikalische Welt* kritikusa szerint e kompozíció Schumann „legjobb koncertje”, a *Neue Zeitschrift für Musik* pedig „igazán pompás műnek” nevezte. A mű Schumann halála utáni értékelése szempontjából igen érdekes, hogy amikor a zeneszerző felajánlotta a kéziratot a lipcsei Kistner Zeneműkereskedésnek kiadásra, megjegyezte, hogy „manapság teljesen hiányoznak az ilyen ragyogó koncertdarabok, különösen az ilyen, melynek nagyon vidám jellege van. Joachim játszotta nemrég egyik hangversenyünkön, a lehető legnagyobb hatással, úgy tervezi, hogy hamarosan Lipcsében és Berlinben is elő fogja adni”. Ez a pozitív, sőt lelkes recepció azonban rövid életű volt, mert a zeneszerző betegsége, majd halála hosszú árnyékot vetett Schumann kései munkásságára. Amikor például a *Fantázia* megszólalt egy Schumann emlékének szentel hangversenyen a már idézett *Signale der musikalische Welt* „sötét tónusú festményként” írta le, a *Neue Zeitschrift für Musik* pedig „alkalmi darabnak és semmiképpen sem vidámnak” tartotta.

Pjotr CSAJKOVSZKIJ: VI. [h-moll, „Patetikus”] szimfónia, op. 74

„Zenei hangon, a lélek rejtekében rejtőző legfinomabb érzésekről mindmáig csak igen kevesen szóltak hozzánk oly egyetemes fenséggel, kellemes és gazdag színezésű hangszereléssel, mint a modern programzene legbeszédesebb interpretátora, Csajkovszkij” – olvashatjuk a Pesti Napló nagyívű Csajkovszkij-esszéjének (1914) szerzőjétől, az Oroszországot keresztül-kasul beutazó földrajz- és néprajztudóstól Csudáky Bertalantól. „Az alkotás titokzatosan nagy hevületével dolgozott mindhalálig, 1893-ig. Utolsó nagy műve,

harsogó boldogságot hirdető hatyúdala a Patetikus szimfónia volt, melynek monumentálisan nagy sikerét már meg nem érhetette. Szenvedélyes támadóit s főleg a meg nem értők primitív zenei készültségű táborát rég elseperte az idő. Művészete sugárzó fényben ragyog a kontinens előkelő hangversenyermeiben s ma már általános a vélemény, hogy Beethoven óta a szimfónia irodalmában a legelső hely Csajkovszkij Iljics Pétert illeti meg. Művészetének terjesztésében nálunk legnagyobb szerepe Richter Jánosnak volt: mint szimfonikust valósággal ő fedezte fel számunkra. Szimfonikus művei a zeneirodalom terén átalakító haladást jeleznek. Csajkovszkij pazar színezésű és harmóniájú művészete ma a modern klasszikus irány legmagasabb lépcsőfokán ékeskedik.”

Bő száz évvel később olvasva e sorokat felvetődik a kérdés, hogy a Csajkovszkijt progresszív, a zenetörténet menetét átalakító hatású alkotónak leíró Csudáky gondolhatott-e arra – ami ma már nyilvánvalónak tűnik –, hogy az orosz mester mennyire fontos hatást gyakorolt Dvořákra, Mahlerre vagy Rachmaninovra. Könnyebb elképzelni, hogy mire utalhatott akkor, amikor Csajkovszkijban fedezni fel a programzene legbeszédesebb interpretátorát. A *Patetikus szimfónia* egyik korai, és már nagy közönségtetszéssel fogadott előadása után fogalmazott ekként Rimszkij-Korszakov: „A közönség most elragadtatással hallgatta a szimfóniát, melynek hírneve ettől kezdve egyre nőtt, és fokozatosan bejárta egész Európát. (...) A hallgatóság lelkesedését és rokonszenvét most feltételezhetően a szerző váratlan halála váltotta ki, ami különféle szóbeszédre adott alkalmat, sőt olyan véleményre is, hogy Csajkovszkij előre megérezte tragikus halálát. Az ilyen történetekért az emberek valósággal bolondulnak. A közönségre az hatott, hogy a szimfónia komor hangulatú utolsó tételét kapcsolatba lehet hozni ilyen előérzetekkel. A nagyszerű kompozíció hamarosan híres, sőt divatos lett.”

Szöveg: Molnár Szabolcs

11 and 12 FEBRUARY 2022. 19.30

LISZT ACADEMY, GRAND HALL

THOMAS ZEHETMAIR

and the Concerto Budapest

BERG Violin Concerto

SCHUMANN Fantasy for Violin and Orchestra, Op. 131

-intermission-

TCHAIKOVSKY Symphony No. 6 in B minor 'Pathétique', Op. 74

Thomas Zehetmair violin

Concerto Budapest

Conductor: **András Keller**

"To the memory of an angel." This dedication appears in the score of Alban Berg's *Violin Concerto*, which he was spurred into writing following the death of a close acquaintance in 1935: 19-year-old Manon, daughter of Alma Mahler and Walter Gropius. In fact, only a few months passed after completion of the concerto and Berg himself also departed this earthly realm: this was his final fully completed composition. The *Violin Concerto* is played with solo by brilliant Austrian artist Thomas Zehetmair, well known in Budapest as a violinist and indeed conductor. The other two pieces in the concert conducted by András Keller also represent the closing stages of their respective composers' careers. Thus the Schumann fantasia for violin and orchestra dates from 1853, the year preceding the tragic collapse of the artist. The '*Pathétique*' *Symphony No. 6*, which with the conclusion of the third movement often sparks – in a completely understandable way – applause from the audience, had its premiere in St. Petersburg in 1893. Piotr Tchaikovsky, who conducted at this momentous evening, lived for a mere nine days after. In his own words, "... it comes into being as the best of my works. I love it as I have never loved any one of my musical offsprings before."

2022. FEBRUÁR 12. 22.00 | ZENEAKADÉMIA, NAGYTEREM

PREMIER

CSALOG GÁBOR

Létbüfé - dalciklus

1. füzet *revideált verzió / részletek*

2. füzet

Időtlen

Közreműködik: **Kéringér László** tenor, **Roman Mikola** hegedű,
Ifj Bazsinka József tuba, **Szatzer Zsanett** harmonika,
Csalog Gábor zongora, **Concerto Budapest**

Vezényel: **Keller András**

CSALOG Gábor: Létbüfé - dalciklus

Csalog Gábor 2019–2020-ban írt hét dalból álló ciklust baritonra és zongorára, a verseket Parti Nagy Lajos *Létbüfé*-sorozatának többszáz versszakából válogattaki. A sorozat további négy vers megzenésítésével bővült. „Számomra olyan hagyomány részének tűnt e ciklus, mely rejtélyes módon kapcsolódik a késői Schubert-dalok elgyötört-szentimentális, könnyed-súlyos magány-világához – ez a dalrepertoárban azóta is a szöveg-színterek egyik kiinduló bázisa. Le kellett persze mondanom a válogatáskor a versek nyelvi játékaiknak, ironikus-roncsolt utalásainak egy részéről. Ki kellett hagynom a ciklus legnagyobb magaslatait is, melyekhez nem tehető hozzá semmi” – írja a szerző.

Az első sorozat tapasztalatait ekként foglalta össze a költő: „Dalaid nagyon újak, miközben nagyon ismerősek. Hallgatva megszünik a külön, szövegszerű létezésük, mégis arra készítetnek, hogy nézzem vissza a szöveget, pontosabban olvassam el dalként, úgy elidőzve a részleteken, ahogy írás (és olvasás) közben a folytatás lehetőségein. Mindegyik hozzáad a szöveghez, nem is keveset, egyszerűen más dimenzióba kerülnek, nagy élvezet hallgatni, mintha abból a világból szólalna meg mindegyik, amikor még csak kép volt, érzet, formasejtelem, tündődési gyakorlat, feljegyzés.”

© Hrotvó Bálint

CSALOG Gábor: Időtlen

„A szimfonikus zenekaron kívül a térben távolabb elhelyezkedő fúvósegélyt is játszik a darabban. Különösen az első tételben *(Adagio)* kap fontos szerepet a többféle réteg párbeszéde. A korárszerű, szakrális jellegű akkordmenetek egymást kommentálják, egymásba szüremленek.

A második tételben *(Szekvencia)*, mint sok korábbi zenében, a térnek, magasságának, mélységének fontos szerep jut. A könnyörtelen tömbök átalakulnak, egymásba folynak, állandóan visszatérő, mindig más lépcsőfokról induló téma körül. Képzletemben ez a zene kozmikus.

A zárótétel *(Bolyongás/Elementem messzire)* váratlanul egyszerű hangvétellel szólal meg. Írásmódjában bartóki, brahmsi vagy akár barokk kórus-fugatók emléke is jelen van.

Sok inspirációt kaptam Nádler István festményeiből. Az első tétel csírája egy három éve neki ajánlott kamaraművem volt.” (Csalog Gábor)

LÉTBÜFÉ dalciklus

1. füzet

revideált verzió / részletek

1 Ha ősz sofőrje tolja

ha ősz sofőrje tolja
lassan közelít ő
a tél mentőautója
míg csak jó egy bucka
míg csak jó egy lejtő
s akkor már lavina
se kell az embernek
onnan meg se muksa

2 Az én korom

az én korom szépen lemén
körül ég és föld peremén
az antracit mocsár borong
felette áll a tűzkorong
éppen lemon

3 Nap és az éj

nap és az éj
sírályok varjak ellen
mint egy esőre álló
akvarellen
a szürkemély
csönd tengerén
vakvarjúcska
evez a kedély

2. füzet

1 Ha jövel

ha jövel az órám
minden megvan minden
virtuális paszport
letöltünk az internetről
két siratőasszonyt
you tube you tube
mért hagytál el engem?

2 Téged metsz / *Hommage a Beethoven*

téged metsz minden átlóm
fogadj be mint a
persely
rád gyűjtögetek
napszám
görnyedten vádlóm
vadpincér
őszki állatkertben
ugrásra készen

3 Bexanaxoztam

bexanaxoztam
levonom vitorlám

4 Árva orcám

árva orcám belétek fúrom immár
ti száraz könnyek forró vacakok
ti tejszínhabba forgó kukacok
ti hű ebbek megcsalt vágyaimnál
elszissenő szerelmes ürgiliszták
borítsátok rám égi tálatok
hisz minden este bál van nálatok
itt lent az ember gyorsan alkonyul
lecsapja mint egy Baseball-sapka siltjét
és már sötét van akárhova nyúl
a mély fasorba lelkem belerémül
ha mint a sír a büfé szája zárva
vadgesztenyék ti jertek halk pürémül
ragyogjatok rám purdé kiskirá!

12 FEBRUARY 2022. 22.00

LISZT ACADEMY, GRAND HALL

PREMIER SERIES

CSALOG GÁBOR

Buffet of Existence - song cycle

Timeless

László Kéring tenor, **Mikola Roman** violin,

József Bazsinka tuba, **Zsanett Szatzker** accordion,

Gábor Csalog piano

Concerto Budapest

Conductor: **András Keller**

"Your songs are new and familiar at the same time. While listening to them, I feel their separate, textual existence ceases. Still they prompt me to re-read their text, or more precisely, to read them as song lyrics, immersing profusely in the details, pondering over the possibilities of a continuation, similarly to writing (and reading)." – These lines were written by Lajos Parti Nagy to the composer of the song cycle "Buffet of Existence", Gábor Csalog, after having heard the music based on his own poems. The song cycle composed in 2019-2020 by the piano player Csalog sets seven out of the several hundred verses of the Parti Nagy poetry volume to music. The baritone solo is accompanied by piano. Later, this core material was expanded, and a tuba and accordion also joined in as accompanying instruments. The audience will now have the opportunity to hear the premiere of this expanded song cycle, followed by Csalog's orchestral piece, *Timeless*, inspired by István Nádler's paintings. The three-movement symphonic composition – performed for the first time – also features a wind ensemble placed at a distance, and the dialogue of the various layers play diverse roles. The sacred chorale-like chord sequences comment on and drift into one another.

Concerto BUDAPEST

concertobudapest.hu

